	Rotterdam	Utrecht	Den Haag
Soort verandering	In Rotterdam werd de conversie gefaseerd ingevoerd: per functie en per gebied. In 2003 werd per gebied gestart met woningen en daarna bedrijven (2005). - Tijdelijke erfpachtrechten werden of geconverteerd naar eeuwigdurende erfpacht of de bloot eigendom werd overgedragen, zodat vol eigendom ontstaat. Dit verschilt per functie: woningen vol eigendom en sociale huurwoningen, maatschappelijke functies en aantal bedrijventerreinen naar eeuwigdurende erfpacht	Sinds 1989 kent de gemeente Utrecht eeuwigdurend erfpacht, waarbij afkoop de enige betaal mogelijkheid is. Dat is in 2016 omgezet naar mogelijkheid voor vol eigendom	Sinds 1986 is er eeuwigdurende erfpacht. Sinds 2008 behoort ook volle eigendom tot de mogelijkheden. Sinds 1986 is heruitgifte voor de tijdelijke erfpachtrechten mogelijk naar het eeuwigdurende systeem.
Aantal erfpachters	Rotterdam kende veel minder erfpachters dan Amsterdam. (R'dam heeft 610.386 inwoners. Omvang erfpacht was ca. 1/5 t.o.v. Amsterdam)	30.000 woningen staan op erfpacht, er zijn 4.000 commerciële rechten en 56.000 woningcorporatie rechten.(311.367 inwoners)	In Den Haag zijn zo'n 23.000 erfpachters (op 495.000 inwoners).
Aantal aanwezigen bij informatie-bijeenkomst	Informatieavonden per gebied, met een algemeen deel en een 'spreekuur' waarin mensen individueel in gesprek konden over hun aanbieding voor overstap. Er zijn per gebied wekelijks bijeenkomsten georganiseerd waar mensen persoonlijk vragen konden stellen. Voor deze bijeenkomsten was veel belangstelling.		Ook toen is men de buurten in gegaan. De opkomst was hoog; 200 mensen per keer, en dat drie avonden lang, maar het ging meestal niet over de nieuwe AB's; daar hadden mensen niet zoveel belangstelling voor en er waren geen concrete nieuwe aanbiedingen.
Aantal overstappers	In de periode van 2003 tot 2009 zijn er circa 30.000 contracten geconverteerd. Meer dan verwacht heeft gebruik gemaakt van het aanbod en per conversie leverde het ongeveer € 15.000 tot € 20.000 op.		In de jaren 80 is een enquête gehouden. Daaruit bleek dat 45% van de mensen belangstelling had om over te stappen. In de praktijk deed nagenoeg niemand dit. Voor de omzetting naar eigen grond zijn vele informatieavonden georganiseerd. Daar is veel gebruik van gemaakt. Slecht 1% is toen overgestapt. Het concreet noemen van een bedrag voor de betreffende erfpachter heeft geleid tot een grotere respons. Daarbij zijn de kosten (600 euro; leges, taxatiekosten etc.)door de gemeenteovergenomen. Die heeft zelf laten taxeren en aan de hand daarvan aanbiedingen gedaan aan erfpachters. Toen is 15% overgestapt.
Bijzonderheden	Er was niet op voorhand al weerstand, zeker geen georganiseerde weerstand. Rotterdam had geen inspraakproces. Het ging bij hen via de raad en daarna was het definitief. Na de brieven volgden gesprekken met een concreet aanbod. Er is verder geen inspraak geweest. Anja twijfelt of de informatie te complex is voor mensen om direct op in te spreken. Maar dat hangt er wellicht ook vanaf, wat je precies in inspraak wilt brengen. Het proces leverde wel vragen op, maar geen negatieve reacties. De hertaxaties leidden tot zeer veel bezwaren, waardoor het proces ook vertraagde. Maar ook dit leidde niet tot negatieve berichtgeving in media e.d.	Er is en wordt niet intensief gecommuniceerd.Erfpachters krijgen niet individueel een schriftelijke aanbieding. Er volgt alleen een bekendmaking in een huis-aan-huis en op de site. Er zijn geen targets en men wil ook niets 'verkopen'. Aanbiedingen worden gedaan op aanvraag. Het onderwerp leeft niet in Utrecht. Een enkele keer komt er een vraag van een notaris, maar er is geen hausse. Ontwikkelaars reageren enthousiast. Dat de overstap naar eeuwigdurend en afgekocht in 1989 is gemaakt, speelt daarbij waarschijnlijk een rol. In de perceptie van veel mensen is de grond immers al (bijna) hun eigendom en zo wordt dat door makelaars in de markt ook gecommuniceerd. Utrecht kende geen grote canonsprongen; binnen een tijdvak van 50 jaar wordt het elke tien jaar herzien. Niet veel 'bezwaren' daardoor. Einde tijdvakken hebben zich nog niet voorgedaan, omdat erfpacht pas halverwege de jaren zeventig is ingevoerd. Een vereniging van erfpachters is niet bekend.	Het nieuwe stelsel is per wijk ingevoerd. De eerste wijk was een test, en dat is ook zo gecommuniceerd. Later wel: contracten (CHETs) lopen per buurt/blok af. Dat is nu nog aan de gang en levert nu en dan weer een stormpje op in de media, omdat de verhoging van het canon wordt gekoppeld aan het feit dat er een nieuw systeem is.
Contact-persoon	(10)(2e) communicatieadviseur gemeente Rotterdam (10)(2e) @rotterdam.nl	(10)(2e) communicatieadviseur (10)(2e) @utrecht.nl	(10)(2e) (10)(2e) beleidsmedewerker, (10)(2e) @denhaag.nl